

میکاه

این کتاب کمی پیش از سقوط حکومت شمالی اسرائیل در ۷۲۲ ق. م. نوشته شده است. میکاه، مانند سایر انبیا، در این کتاب برضد گناهان اسرائیل سخن می‌گوید، اما در عین حال از آینده‌ای خبر می‌دهد که در آن برکت خدا شامل حال قومش خواهد شد. گناهانی که خدا را خشمگین می‌ساخت عبارت بود از بت پرستی، بهره‌کشی از فقرا و سرپیچی از دستورات خداوند. میکاه پیشگویی می‌کند که اورشلیم و سامره، پایتخت‌های یهودا و اسرائیل، بدست دشمنان ویران خواهند شد. در مقابل این تصویر تاریک، میکاه از نقشه‌ی خداوند برای نجات بشر نیز سخن می‌گوید. مسیح موعود خواهد آمد تا نقشه‌ی نجاتی را که خدا طرح کرده، به اجرا درآورد. میکاه تنها نبی‌ای است که محل تولد مسیح را پیشگویی کرده است. میکاه یادآوری می‌کند که هرچند خداوند گناهان قوم خود را می‌بیند، اما او کسانی را که توبه می‌کنند دوست دارد و آنان را می‌بخشد. میکاه ۱۸:۷ چنین می‌گوید: «خداوند، خدایی مثل تو نیست که گناه را ببخشد. تو گناهان بازماندگان قوم خود را می‌آمیزی و تا ابد خشمگین نمی‌مانی، چون دوست داری رحم کنی.»

۶ خداوند می‌فرماید: «شهر سامره را بصورت توده‌ای از خاک درمی‌آورم؛ آن را چنان شیار می‌کنم که بتوان برای کشت انگور از آن استفاده کرد. حصار و قلعه‌های آن را خراب نموده، سنگهایش را به دره می‌ریزم تا بنیادش نمایان شود. ۷ تمام بت‌هایش خرد خواهند شد و بت‌کده‌های آراسته‌ی آن که از هدایای بت پرستان ساخته شده به آتش کشیده خواهند شد.»

گریه و ماتم

۸ من گریه می‌کنم و ماتم می‌گیرم، مثل شغال زوزه می‌کشم و مانند جغد شیون می‌کنم. از غصه و سرافکنندگی با پای برهنه و تن عریان راه می‌روم، ۹ چون زخم قوم من عمیقتر از آنست که شفا یابد. خداوند نزدیک دروازه‌های اورشلیم آماده ایستاده است تا قوم مرا مجازات کند.

۱ در دوران سلطنت یوتام و آحاز و حزقیا، پادشاهان یهودا، خداوند این پیام را در باره‌ی اورشلیم و سامره، بصورت رؤیا به میکاه مورثی داد.

مجازات سامره و اورشلیم

۲ ای تمام قوم‌ها بشنوید! ای همه‌ی ساکنان زمین گوش دهید! خداوند از خانه‌ی مقدس خود بضد شما شهادت می‌دهد.

۳ اینک خداوند تخت فرمانروایی خود را در آسمان ترک نموده و از فراز کوه‌ها به زمین می‌آید. ۴ کوه‌ها در زیر پاهایش مثل موم آب می‌شوند و مانند سیل از بلندی‌ها به دره سرازیر می‌گردند.

۵ تمام اینها بسبب گناهان مردم اسرائیل و یهودا اتفاق می‌افتد. بت پرستی و ظلم سامره و اورشلیم را که پایتخت‌های اسرائیل و یهودا هستند، پر ساخته است.

سرزمین ما را از ما گرفته و ما را آواره نموده و اموالمان را به دیگران داده است.» آنگاه مردم شما را مسخره کرده به شما خواهند خندید.^۵ هنگامی که سرزمین قوم من به آنان بازگردانده شود، شما سهمی از آن نخواهید داشت.»

^۶ ولی آنان می‌گویند: «این چیزها را بر زبان نیاور، در اینمورد صحبت نکن! ما هرگز اینچنین رسوا نخواهیم شد.»

^۷ خداوند می‌فرماید: «ای خاندان یعقوب، آیا فکر می‌کنید صبر من تمام شده است که اینچنین با خشونت با شما صحبت می‌کنم؟ مگر نمی‌دانید که من با کسانی که راست کردار باشند با مهربانی سخن می‌رانم؟^۸ ولی شما بضد من برخاسته‌اید و بر برادرانتان ظلم می‌کنید و پیراهن کسی را که به شما اطمینان دارد می‌ربایید.^۹ بیوه زنان را از خانه‌هایشان بیرون می‌رانید و فرزندانشان را از هرگونه حق خدادادی محروم می‌کنید.^{۱۰} برخیزید و بروید! اینجا دیگر در امنیت و آسایش نخواهید بود، زیرا بخاطر گناهان شما این مکان محکوم به فنا شده است.
^{۱۱} «اگر آدم ولگرد و دروغگویی بیاید و از لذت شراب و باده‌نوشی برایتان حرف بزند، فوری او را به پیغمبری قبول می‌کنید.»

وعدۀ بازگشت

^{۱۲} «ای اسرائیل، زمانی می‌رسد که من بازماندگان قوم تو را مانند گوسفندان به آغل باز می‌گردانم و سرزمین تو، بار دیگر مانند مرتعی مملو از گوسفند، پر از جمعیت خواهد شد.^{۱۳} من راه را برای ایشان باز می‌کنم تا از میان دروازه‌های شهرهایی که در آنها اسیر هستند عبور کرده، به سرزمین خود بازگردند. من

* در اصل عبری در آیات ۱۰ الی ۱۵ بازی با کلمات دیده می‌شود، و بین اسم هر شهر و مطلبی که در مورد آن شهر آمده رابطه‌ای وجود دارد: «جت» به معنی «گفتن» است، «بیت‌عفره» به معنی «خانه خاک»، «شافیر» به معنی «زیبا»، «صعان» به معنی «بیرون آمدن»، «بیت ایصل» به معنی «خانه پهلویی»، «ماروت» به معنی «تلخی»، «لاکیش» به معنی «گروه (اسبان)»، «مورشت جت» به معنی «عروس جت»، «اکذیب» به معنی «فریب»، «مریشه» به معنی «مسلط».

^{۱۰} این را به شهر جت* نگویید و مگذارید اهالی آنجا گریه شما را بشنوند! ای ساکنان بیت‌عفره از شدت درد و شرمندگی در خاک بغلطید! ^{۱۱} مردم شافیر عریان و سرافکنده به اسارت برده می‌شوند. اهالی صعان جرأت نمی‌کنند از خانه‌هایشان بیرون بیایند. وقتی صدای ماتم مردم بیت‌ایصل را بشنوید، بدانید که در آنجا پناهگاهی نیست.^{۱۲} ساکنان ماروت بی‌جهت در انتظار روزهای بهتری هستند، چون خداوند بضد اورشلیم برخاسته و تلخی و مرارت در انتظار ایشان است.

^{۱۳} ای مردم لاکیش بشتابید! بر سریعترین عرابه‌های خود سوار شده، فرار کنید، چون شما اولین شهر یهودا بودید که گناه بت‌پرستی اسرائیل را دنبال کردید و برای سایر شهرها سرمشق شدید.

^{۱۴} ای مردم یهودا، با شهر مورشت جت خداحافظی کنید، زیرا امیدی برای نجات آن نیست. شهر اکذیب پادشاهان اسرائیل را فریفته است.^{۱۵} ای مردم مریشه، دشمنانتان بر شما مسلط خواهند شد و بزرگان اسرائیل به غار عدولام پناه خواهند برد.

^{۱۶} برای بچه‌های خود گریه کنید، چون آنها را از آغوشتان خواهند ربود و دیگر هرگز آنها را نخواهید دید. از غصه سرهای خود را بتراشید، زیرا فرزندان عزیزتان را به سرزمینهای دور دست به اسارت خواهند برد.

سرنوشت ظالمان

۲ وای بر شما که شب، بر بستر خود نقشه‌های شوم می‌کشید و صبح زود بر می‌خیزید تا آنها را عملی سازید. هر کار بدی که از دستتان برآید انجام می‌دهید.^۲ به زمینها و خانه‌های مردم طمع می‌کنید و آنها را از چنگشان درمی‌آورید. اموال و خانه کسی از دست شما در امان نیست.

^۳ پس خداوند می‌فرماید: «من قصد دارم بر سر شما بلا نازل کنم و شما قادر نخواهید بود از آن فرار کنید. روزگارتان سیاه خواهد شد و دیگر با تکبر راه نخواهید رفت،^۴ بلکه نوحه‌سرایي خواهید کرد و خواهید گفت: «خانه خراب و نابود شدیم. خداوند

که خداوند و پادشاه ایشان هستم ایشان را رهبری خواهم کرد.»

۳ خطر به رهبران و انبیای اسرائیل

ای رهبران بنی اسرائیل، گوش کنید! شما کسانی هستید که باید مفهوم عدالت را بدانید،^۲ ولی در عوض از خوبی متنفرید و بدی را دوست می دارید. شما پوست قوم مرا می کنید و گوشتی بر بدنشان باقی نمی گذارید.^۳ آنها را می بلعید، پوست از تنشان جدا می کنید و استخوانهایشان را مانند گوشتی که تکه تکه کرده در دیگ می ریزند، خرد می کنید،^۴ پس زمانی که از خداوند کمک بطلبید او به دعای شما گوش نخواهد داد. او روی خود را از شما برخواهد گرداند، زیرا مرتکب کارهای زشت شده اید.

^۵ خداوند می فرماید: «ای انبیای دروغگو که قوم مرا گمراه کرده، برای کسی که به شما مزد می دهد با صدای بلند سلامتی می طلبید و کسی را که مزد نمی دهد تهدید می نمایید؛^۶ تاریکی شب شما را فرو خواهد گرفت تا دیگر رؤیا نبینید و پیشگویی نکنید. آفتاب بر شما غروب خواهد کرد و روزتان تاریک خواهد شد.^۷ صورت های خود را از خجالت خواهید پوشاند، زیرا دیگر از جانب خدا جوابی برای شما نخواهد آمد.»

^۸ و اما من از قدرت روح خداوند پر شده ام تا بدون ترس، گناهان قوم اسرائیل را به آنها اعلام کنم.^۹ پس ای رهبران اسرائیل که از عدالت نفرت دارید و بی انصافی می کنید، به من گوش دهید!^{۱۰} ای کسانی که اورشلیم را از خون و ظلم پر ساخته اید،^{۱۱} ای رهبران رشوه خوار، ای کاهنان و انبیایی که تا به شما مزد ندهند موعظه نمی کنید و نبوت نمی نمایید، ولی در عین حال وانمود می کنید که به خدا توکل دارید و می گوید: «خداوند در میان ماست، پس هیچگونه آسیبی به ما نخواهد رسید.»^{۱۲} بخاطر شما اورشلیم با خاک یکسان شده، بصورت توده ای سنگ درخواهد آمد و کوهی که خانه خداوند بر آن قرار دارد به جنگل تبدیل خواهد شد.

۴ صلح جهانی

و اما در روزهای آخر، کوه خانه خداوند مشهورترین کوه جهان خواهد شد و مردم از سراسر دنیا به آنجا آمده،^۲ خواهند گفت: «بیاید به دیدن کوه خداوند برویم و خانه خدای اسرائیل را زیارت کنیم. او راههای خود را به ما خواهد آموخت و ما مطابق آن عمل خواهیم کرد؛ چون شریعت و کلام خداوند از اورشلیم صادر می شود.»

^۳ خداوند در میان قوم ها داوری خواهد کرد و به اختلافات بین قدرتهای بزرگ در سرزمینهای دور دست پایان خواهد بخشید. ایشان شمشیرها و نیزه های خود را درهم شکسته، از آنها گاو آهن و اره خواهند ساخت. دولتها دیگر بجان هم نخواهند افتاد و خود را برای جنگ آماده نخواهند کرد.^۴ هرکس در خانه خود در صلح و امنیت زندگی خواهد کرد، زیرا چیزی که باعث ترس شود وجود نخواهد داشت. این وعده را خداوند قادر متعال داده است.

^۵ قوم های جهان خدایان خود را عبادت می کنند و از آنها پیروی می نمایند، ولی ما تا ابد خداوند، خدای خود را عبادت خواهیم کرد و از او پیروی خواهیم نمود.

بازگشت قوم اسرائیل به وطن

^۶ خداوند می فرماید: «در آن روز قوم بیمار و لنگ خود را که از سرزمین خود رانده شده و تنبیه گشته اند، دوباره در وطن خودشان به قدرت خواهم رسانید و از آنها قوم نیرومندی بوجود خواهم آورد، و من تا ابد در اورشلیم بر آنها سلطنت خواهم کرد.^۸ ای اورشلیم، ای برج دیده بانی خدا، قوت و قدرت سلطنت خود را مثل سابق باز خواهی یافت!»

^۹ ای اورشلیم چرا فریاد برمی آوری؟ چرا مثل زنی که می زاید، درد می کشی؟ آیا به این علت است که پادشاهی نداری و مشاورانت از بین رفته اند؟^{۱۰} ای مردم اورشلیم از درد بخود پیچید و بنالید، چون باید این شهر را ترک نموده، در صحرا زندگی کنید! شما به سرزمین دور دست بابل تبعید می شوید؛ ولی در آنجا من به داد شما می رسم و شما را از چنگ دشمن

رهایی بخشم.

بسیار، شبنم و بارانی از جانب خداوند خواهند بود. آنها به خدا اعتماد خواهند داشت نه به انسان.^۸ ایشان در میان قوم‌ها مانند شیر درنده در میان گله‌های گوسفند خواهند بود، که هنگام عبور پایمال می‌کند و می‌درد و کسی نمی‌تواند مانع او شود.^۹ قوم اسرائیل در برابر دشمنانش خواهد ایستاد و آنها را نابود خواهد کرد.

مجازات قوم اسرائیل

^{۱۰} خداوند به قوم اسرائیل می‌فرماید: «در آن زمان تمام اسبها و عرابه‌های شما را از بین خواهم برد،^{۱۱} شهرهای شما را خراب نموده، همه قلعه‌هایتان را ویران خواهم کرد.^{۱۲} به جادوگری شما پایان خواهم داد و دیگر فالگیرانی نخواهند بود تا با آنها مشورت کنید.^{۱۳} تمام بت‌های شما را سرنگون خواهم ساخت. دیگر هرگز آنچه را که با دست خود ساخته‌اید عبادت نخواهید کرد.^{۱۴} بت‌هایی را که در سرزمین شماست منهدم خواهم کرد و شهرهایتان را با خاک یکسان خواهم نمود.^{۱۵} «من با خشم و غضب از اقوامی که مرا اطاعت نمی‌کنند انتقام خواهم گرفت.»

دعوی خداوند علیه اسرائیل

^۶ به دعوی خداوند علیه اسرائیل گوش فرا دهید! ای خداوند، برخیز و دعوی خود را ارائه ده و بگذار کوه‌ها و تپه‌ها آنچه را که می‌گویی بشنوند.^۲ ای کوه‌ها، ای اساس‌های جاودانی زمین، به دعوی خداوند گوش فرا دهید! خداوند علیه قوم خود شکایت دارد و او اسرائیل را متهم می‌سازد.^۳ خداوند می‌فرماید: «ای قوم من، چه کرده‌ام که از من خسته و روگردان شده‌اید؟ جواب دهید! ^۴ من شما را از مصر بیرون آوردم، از بندگی نجاتان دادم و موسی، هارون و مریم را فرستادم تا شما را هدایت کنند.^۵ ای قوم، من به یاد آورید چگونه بالاق، پادشاه

^{۱۱} درست است که قوم‌های زیادی بصد شما برخاسته‌اند و تشنه خون شما هستند و می‌خواهند شما را نابود کنند،^{۱۲} ولی آنها از قصد خداوند بی‌اطلاعند و نمی‌دانند که روزی فرا می‌رسد که خداوند آنها را مثل بافه‌ها در خرمنگاه جمع می‌کند.

^{۱۳} خداوند می‌فرماید: «ای مردم اورشلیم به پای خیزید و این خرمن را بکوبید. من به شما شاخ‌های آهنین و سم‌های برنجین خواهم داد تا قوم‌های بسیاری را پایمال نمایید و اموالشان را که به زور به چنگ آورده‌اند، به خداوند که مالک تمامی زمین است تقدیم کنید.»

۵ ای لشکر اورشلیم آماده شوید، زیرا شهر محاصره شده است! دشمن به رهبر اسرائیل ضربه خواهد زد.

وعده ظهور رهبری از بیت لحم

^۲ خداوند می‌فرماید: «ای بیت لحم افراشته، هر چند که در یهودا روستای کوچکی بیش نیستی با وجود این از تو کسی برای من ظهور خواهد کرد که از ازل بوده است و او قوم من اسرائیل را رهبری خواهد نمود.»^۳ خدا قوم خود را به دست دشمن تسلیم خواهد کرد تا زمانی که زن حامله فرزند خود را به دنیا آورد.^{*} آنگاه بقیه قوم اسرائیل که در اسارت هستند باز خواهند گشت و به برادران خود ملحق خواهند شد.^۴ وقتی او بیاید با قوت و جلال خداوند، خدای خود گله خود را خواهد چرانید. قوم او در امنیت زندگی خواهند کرد، زیرا تمام مردم جهان به عظمت او پی خواهند برد،^۵ و او صلح و سلامتی به ارمغان خواهد آورد. هنگامی که آشوری‌ها به سرزمین ما هجوم آورده، وارد قلعه‌هایمان شوند، رهبران نیرومند خود را به مقابله آنها خواهیم فرستاد؛^۶ و ایشان با شمشیرهای از غلاف کشیده، آشور، سرزمین «نمرود» را فتح خواهند کرد. زمانی که آشوری‌ها به سرزمین ما حمله‌ور شوند، او ما را از دست ایشان خواهد رهایی.

^۷ آنگاه بازماندگان قوم اسرائیل برای قوم‌های

* اشاره‌ای است به تولد مسیح از مریم باکره. نگاه کنید به اشعیا ۱۴:۷.

مو آب سعی کرد بوسیله نفرین بلعام پسر بعور، شما را نابود کند، اما من او را وادار کردم بجای لعنت، برای شما دعای خیر کند. آنچه را که از شطیم تا جلجلال اتفاق افتاد به خاطر آورید و بدانید که این همه را برای خیر و خوبی شما کرده‌ام.»

خواست خداوند

وقتی برای عبادت خداوند، خدای قادر مطلق می‌آییم، چه چیز بحضور او بیاوریم؟ آیا اگر بهترین گوساله‌ها را برای او قربانی کنیم او از ما راضی خواهد شد؟^۷ اگر هزاران گوسفند و ده‌ها هزار نهر پر از روغن زیتون به او تقدیم کنیم او از ما خشنود خواهد گردید؟ آیا اگر فرزند ارشد خود را برای گناه خود قربانی کنیم او گناه ما را خواهد بخشید؟^۸ خداوند به ما فرموده است که از ما چه می‌خواهد. آنچه او از ما می‌خواهد این است که رحم و انصاف داشته باشیم و باکمال فروتنی احکامش را بجا آوریم.

گناه و مجازات اسرائیل

خداوند به تمام مردم اورشلیم ندا می‌دهد! هر که فهم دارد به صدای خداوند گوش دهد! خداوند می‌فرماید: «ای مردم به من گوش دهید!»^{۱۰} ای گناهکاران، در خانه‌های خود گنج‌هایی اندوخته‌اید که از اموال دزدی و با استفاده از ترازوهای تقلبی بدست آورده‌اید.^{۱۱} آیا این انصاف است که من کسانی را که از ترازوها و سنگ‌های تقلبی استفاده می‌کنند ببخشم؟^{۱۲} ثروتمندان شما مال و ثروت خود را از راه ظلم و زور بدست آورده‌اند. هموطنان شما به دروغ‌گویی عادت کرده‌اند و حرف راست از دهانشان بیرون نمی‌آید!

^{۱۳} «بنابراین، بسبب تمام گناهانتان شما را به نابودی خواهم کشید.»^{۱۴} خوراک خواهید خورد، ولی هرگز سیر نخواهید شد و همیشه از گرسنگی رنج خواهید برد. مال و منال ذخیره خواهید کرد، اما چیزی برای شما باقی نخواهد ماند. آنچه را نیز باقی بماند به دشمنانتان خواهم داد.^{۱۵} خواهید کاشت، ولی درو نخواهید کرد. از زیتون، روغن خواهید گرفت، ولی

خودتان از آن بی‌بهره خواهید ماند. انگور را زیر پا له خواهید کرد، ولی شراب آن را نخواهید نوشید،^{۱۶} زیرا از کارهای پلید «عمری» پادشاه و پسرش «خاب» سرمشق می‌گیرید. شما از راه و رسم آنها پیروی می‌کنید، بنابراین شما را به نابودی خواهم کشید. مردم جهان شما را تحقیر خواهند کرد و قوم‌ها از شما عار خواهند داشت.»

فساد اخلاقی اسرائیل

چه مصیبتی! من مانند شخص گرسنه‌ای هستم که روی درختها میوه‌ای نمی‌یابد و بر تاکها انگوری پیدا نمی‌کند. هیچ انگور و انجیری بر درختها باقی نمانده است.^۲ هیچ آدم خوب و پرهیزکاری روی زمین یافت نمی‌شود. همه قاتلند و برای برادران خود نقشه قتل می‌کشند.^۳ دستهایشان برای ارتکاب گناه مهارت دارند. حاکم و قاضی هر دو رشوه می‌خواهند. آدمهای پولدار به آنها رشوه می‌دهند و می‌گویند چه می‌خواهند و آنها نیز برای انجام خواسته‌های ایشان نقشه می‌کشند.^۴ حتی بهترین ایشان مثل خار می‌باشد؛ ولی روز مجازات آنها فرا رسیده است و همه آشفته خواهند شد.

^۵ به هیچکس اعتماد نکن، نه به بهترین دوست و نه حتی به همسرت!^۶ زیرا در این روزگار پسر به پدر اهانت می‌کند، دختر با مادرش مخالفت می‌ورزد و عروس با مادر شوهرش دشمنی می‌کند. آری، اهل خانه شخص، دشمنان او می‌باشند.^۷ و اما من منتظر یاری خداوند هستم. صبر می‌کنم تا خدا مرا نجات دهد. او دعای مرا مستجاب خواهد فرمود.

نجات قوم اسرائیل

^۸ ای دشمنان به ما نخندید، زیرا اگر چه به زمین بیفتیم، باز برخواهیم خاست! اگر چه در تاریکی باشیم، خود خداوند روشنایی ما خواهد بود!^۹ وقتی خداوند ما را تنبیه کند، تحمل خواهیم کرد، زیرا نسبت به او گناه کرده‌ایم. سرانجام او در برابر دشمنانمان از ما حمایت کرده، ایشان را بسبب تمام

بدیهایی که به ما روا داشته‌اند، مجازات خواهد کرد. خداوند ما را از تاریکی بیرون آورده، در روشنائی قرار خواهد داد و ما شاهد عمل نجاتبخش او خواهیم بود. ^{۱۰} آنگاه دشمنانمان خواهند دید که خداوند پشتیبان ماست و از این که به ما طعنه زده می‌گفتند: «خدای شما کجاست؟» شرمند خواهند شد. آنگاه با چشمان خود خواهیم دید که ایشان مثل گل کوچه‌ها پایمال می‌شوند.

^{۱۱} ای اسرائیل، شهرهایت بزرگتر و بهتر از قبل بازسازی خواهند شد، ^{۱۲} و قوم تو از آشور و مصر، از ناحیه رود فرات، و از دریاها و کوهستانهای دور دست نزد تو باز خواهند گشت. ^{۱۳} اما سرزمینهای دیگر بسبب گناهان مردمشان ویران خواهند گردید.

رحمت خداوند بر اسرائیل

^{۱۴} ای خداوند، بیا و بر قوم خود شبانی کن؛ گله خود را رهبری فرما و گوسفندان را که در جنگل تنها مانده‌اند، مانند گذشته به چراگاههای سرسبز و

حاصلخیز باشان و جلعاد هدایت کن.

^{۱۵} خداوند در پاسخ می‌فرماید: «بلی، مثل زمانی که شما را از اسارت مصر بیرون آوردم، معجزه‌های بزرگی برای شما خواهم کرد.»

^{۱۶} مردم جهان کارهای او را خواهند دید و از قدرت ناچیزشان شرمند خواهند شد. از ترس دست بر دهان خواهند گذاشت و گوشه‌ایشان کر خواهد شد. ^{۱۷} مثل مار از سوراخهای خود بیرون خزیده، با ترس و لرز در حضور خداوند، خدای ما خواهند ایستاد.

^{۱۸} خداوند، خدایی مثل تو نیست که گناه را ببخشد. تو گناهان بازماندگان قوم خود را می‌آمیزی و تا ابد خشمگین نمی‌مانی، چون دوست داری رحم کنی. ^{۱۹} بلی، بار دیگر بر ما ترحم خواهی فرمود. گناهان ما را زیر پاهای خود لگدمال خواهی کرد و آنها را به اعماق دریا خواهی افکند! ^{۲۰} چنانکه قرنهای پیش به یعقوب وعده فرمودی ما را برکت خواهی داد و همانطور که با پدر ما ابراهیم عهد بست، بر ما رحم خواهی فرمود.